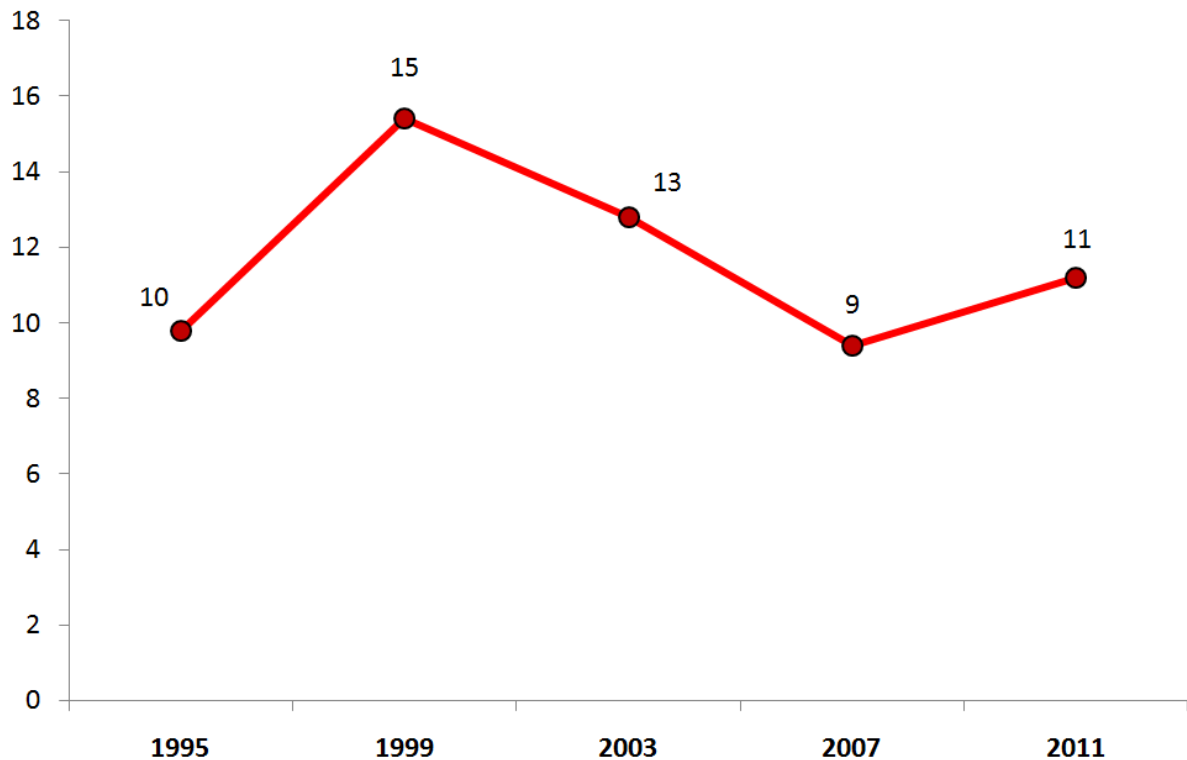

Kannabisneysla unglunga hefur lítið aukist

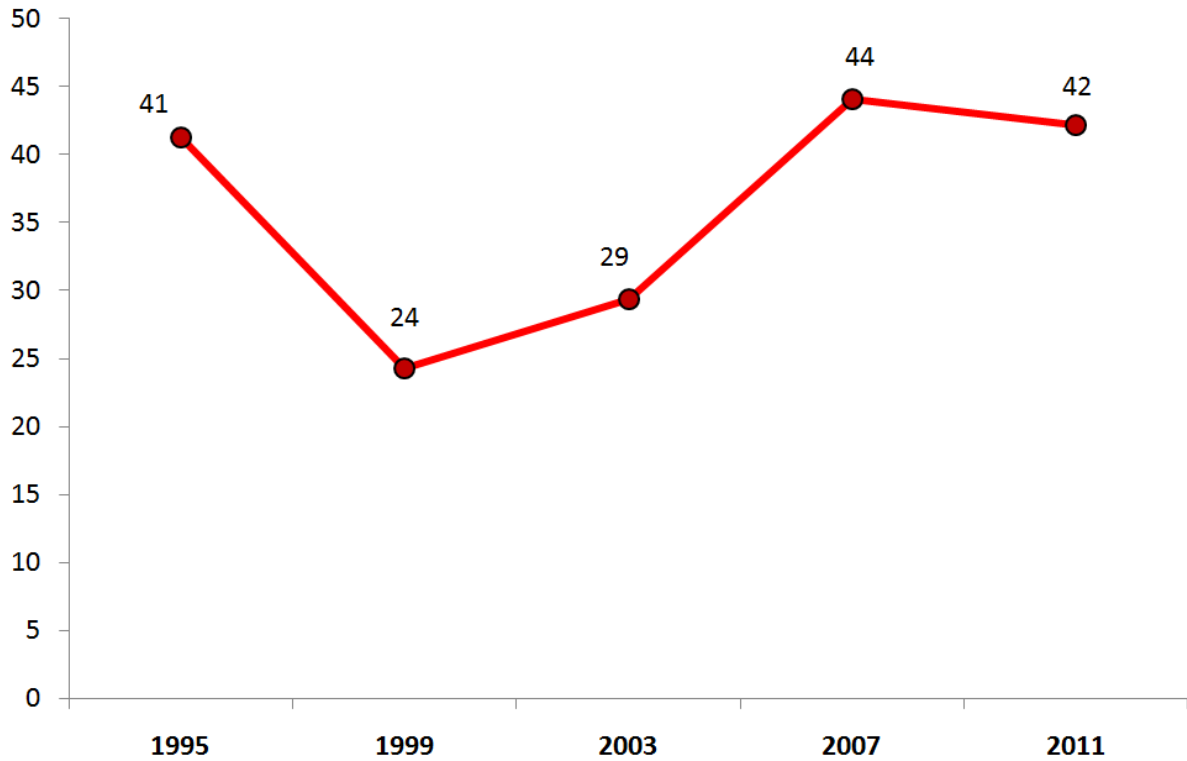
Samkvæmt niðurstöðum evrópsku vímuefnarannsóknarinnar ESPAD 2011 er neysla 15 – 16 ára unglunga á hassi og marjúana svipuð og hún var fyrir sextán árum. Árið 1995 höfðu 10% unglunga á þessum aldri prófað kannabisefni en 11% árið 2011. Mest mældist neyslan 15% árið 1999 en minnst 9% árið 2007.

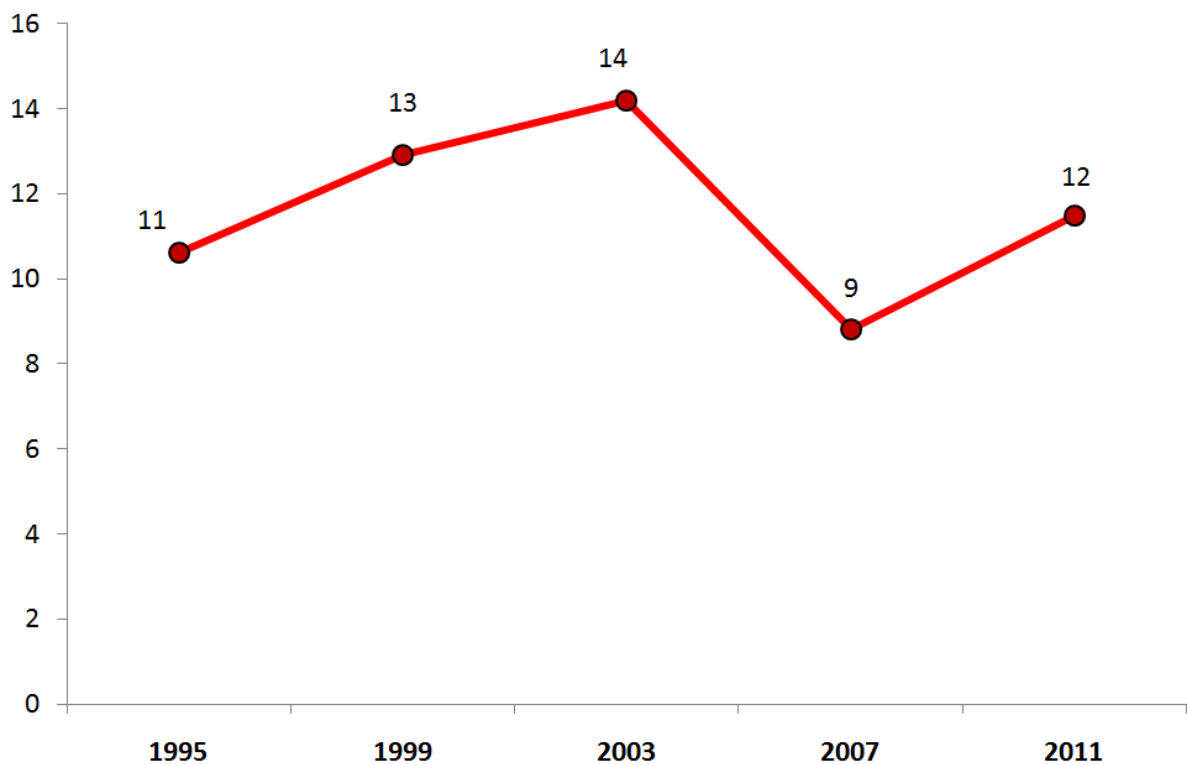
Hlutfall nemenda í 10. bekk sem höfðu prófað hass eða marjúana, 1995–2011

Aðgengi 15 – 16 ára unglunga á hassi og marjúana mælist nú jafnframt svipað og fyrir sextán árum. Vorið 1995 töldu 41% unglinganna að það væri erfitt eða útilokað fyrir þá að verða sér úti um slík efni ef þau vildu en 11% að það væri mjög auðvelt. Vorið 2011 töldu 42% að það væri erfitt eða útilokað en 12% að það væri mjög auðvelt.

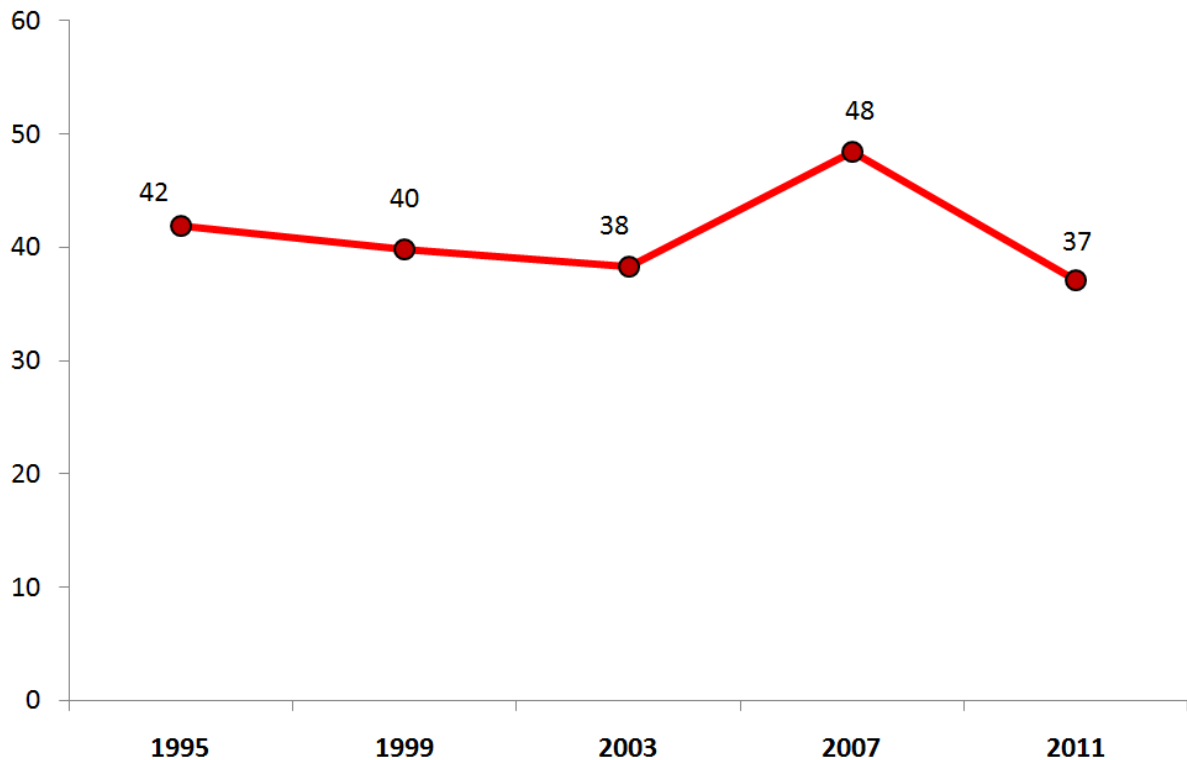
Mest mældist aðgengi íslenskra unglunga að kannabisefnum árið 1999 þegar 24% töldu mjög erfitt eða útilokað að verða sér úti um hass eða marjúana en minnst árið 2007 þegar 44% nemenda í 10. bekk töldu slíkt erfitt eða útilokað.

Hlutfall nemenda í 10. bekk sem telja mjög erfitt eða útilokað að verða sér úti um hass eða marjúana ef þau vildu, 1995–2011

Hlutfall nemenda í 10. bekk sem telja mjög auðvelt að verða sér úti um hass eða marjúana ef þau vildu, 1995–2011

Hlutfall nemenda í 10. bekk sem telja mikla hættu á því að fólk skaði sig á því að prófa hass eða marjúana einu sinni eða tvisvar, 1995–2011

Viðhorf unglunga til skaðsemi kannabisefna hafa mildast nokkuð til lengri tíma litið. Þannig töldu 42% unglunga á aldrinum 15 – 16 ára mikla hættu á því að fólk skaðaði sig á því að prófa hass eða marjúana einu sinni eða tvisvar, 40% árið 1999, 38% árið 2003 en 37% árið 2011. Árið 2007 sker sig talsvert úr að þessu leyti en það ár töldu 48% unglunga mikla hættu á því að fólk skaðaði sig á slíku.

Á þessu sextán ára tímabili mældist kannabisneysla unglunga og aðgengi þeirra að slíkum efnum mest árið 1999. Árið 2007 mældist neyslan og aðgengið minnst og viðhorf unglunganna til slíkrar neyslu voru mun neikvæðari en mælst hefur fyrr og síðar. Árið 2011 jókst neyslan og aðgengið frá því sem minnst var og viðhorf til kannabisefna eru nokkuð mildari en fyrir sextán árum.

Á undanförunum vikum hefur talsvert verið rætt um mikinn vanda þess fámenna hóps unglunga sem leiðst hefur út í mikla fíkniefnaneyslu. Full ástæða er til að óttast um velferð þessara unglunga og grípa til aðgerða þeim til varnar. Hins vegar er einnig nauðsynlegt að halda því til haga að vímuefnaneysla íslenskra unglunga er með því minnsta sem gerist í Evrópu og engin merki eru um faraldur vímuefnaneyslu í þeim aldurshópi.

European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs – ESPAD

Evrópska vímuefnarannsóknin ESPAD nær til 15-16 ára unglunga í flestum löndum Evrópu á fjögurra ára fresti. Meginmarkmið rannsóknarinnar er að safna gögnum um neyslu unglunga á áfengi, tóbaki og ólöglegum vímuefnum og byggir Evrópusambandið til dæmis mat sitt á breytingum á vímuefnaneyslu unglunga í Evrópu að mestu leyti á niðurstöðum ESPAD. Rannsóknin hófst árið 1995 og fór fimmta umferð hennar fram vorið 2011. ESPAD rannsóknin er unnin að tilstuðlan Evrópuráðsins og Upplýsingamiðstöðvar Evrópusambandsins um vímuefnamál. Stjórnandi alþjóðlegu rannsóknarinnar er Björn Hibell forstjóri Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning í Stokkhólmi en í einstökum löndum annast sjálfstæðir hópar rannsóknarmanna við háskólastofnanir söfnun og úrvinnslu gagna. Alþjóðlegar skýrslur verkefnanna eru að jafnaði gefnar út átján mánuðum eftir fyrirlögn og samhliða því sérstakar skýrslur um stöðu íslenskra unglunga í alþjóðlegu ljósi. Alþjóðlegar niðurstöður ESPAD 1995–2007 eru aðgengilegar á heimasíðu verkefnisins (www.espad.org) en alþjóðlegur samanburður ársins 2011 mun birtast árið 2012.

Rannsóknasetur forvarna við Háskólann á Akureyri

Rannsóknasetur forvarna við Háskólann á Akureyri sér um framkvæmd og úrvinnslu ESPAD rannsóknarinnar á Íslandi, en setrið hefur jafnframt umsjón með alþjóðlega rannsóknaverkefninu Health Behaviours in School Aged Children (HBSC) sem unnið er á vegum WHO. Ísland hefur átt aðild að ESPAD verkefninu frá upphafi og tekið þátt í öllum fimm umferðum verkefnisins. Alþjóðlegur gagnabanki ESPAD er jafnframt starfræktur á vegum Rannsóknaseturs forvarna í samstarfi við alþjóðlegu verkefnisstjórnina í Stokkhólmi. Gagnabankinn geymir upplýsingar um breytingar á vímuefnaneyslu evrópskra unglunga frá 1995 til 2011 og þá þætti sem skýrt geta mun á þróun mála milli einstakra landa og svæða innan Evrópu. Fjöldi fræðimanna víðsvegar um Evrópu vinnur nú að úrvinnslu þessara gagna og hafa niðurstöður þeirra birst í helstu fræðitímaritum á þessu sviði á alþjóðavettvangi. Þóroddur Bjarnason prófessor við Háskólann á Akureyri hefur stýrt íslenska hluta ESPAD frá árinu 1995 og situr jafnframt í framkvæmdastjórn alþjóðlega verkefnisins. Hann veitir allar frekari upplýsingar um niðurstöður ESPAD, í tölvupósti thoroddur@unak.is eða í síma 661 6099.